

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์และทิศทางของปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ที่มีต่อการออม การลงทุน และผลิตภัณฑ์ประชาชาติ โดยการศึกษาแบ่งออกเป็นรายภาค ได้แก่ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคการค้า และภาคอื่น ๆ การศึกษาเริ่มจากนำทฤษฎีมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ระหว่างตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายในมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามกัน (ความสัมพันธ์ทางบวก) หรืออาจเปลี่ยนแปลงผกผันกัน(ความสัมพันธ์ทางลบ) ตามข้อสมมติและแนวคิดในแต่ละทฤษฎี จากนั้นนำความสัมพันธ์นี้มาสร้างสมการที่แยกเป็นรายภาคได้ 13 สมการเรียกสมการเหล่านี้ว่าสมการพฤติกรรม (behavior) ซึ่งประกอบด้วยสมการการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ(INVMS , INVAS , INVTS , INVOS) สมการผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจ (YM , YA , YT , YO) สมการการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภาคเศรษฐกิจ(CRDM ,CRDA , CRDT ,CRDO) และสมการการออมรวม(SAV) เมื่อนำสมการพฤติกรรมทั้ง 13 สมการมารวมกับสมการเอกลักษณ์อีก 2 สมการ คือ สมการผลิตภัณฑ์ประชาชาติรวม(YTOTAL) กับสมการปริมาณสินเชื่อรวมจากธนาคารพาณิชย์(CRDTOTAL) ก็จะได้สมการระบบ(Simultaneous equation) โดยสมการระบบจะแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าตัวแปรภายในของสมการหนึ่งจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรภายในตัวอื่น โดยทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดตัวแปรภายในดังกล่าวนี้ในอีกสมการหนึ่ง เช่นสมการการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรภายในที่ถูกกำหนดจากผลิตภัณฑ์ประชาชาติ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สต็อกของทุนในอดีต ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และปริมาณสินเชื่อ แต่ในสมการอื่นนั้นการลงทุนนี้เป็นตัวกำหนดผลิตภัณฑ์ประชาชาติด้วย และสมการผลิตภัณฑ์ประชาชาติถูกกำหนดโดยสินเชื่อ ขณะที่สมการสินเชื่อก็ถูกกำหนดโดยผลิตภัณฑ์ประชาชาติอีกด้วย ก็แสดงให้เห็นว่าในระบบสมการมีความสัมพันธ์โยงต่อ ๆ กันเป็นลูกโซ่ โดยตัวแปรภายในเหล่านี้มีผลกระทบซึ่งกันและกัน จึงใช้วิธี Two-Stage Least Squares(TSLS) ทำการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เชื่อถือได้ และผลที่ได้เป็นไปตามสมมติฐาน

โดยผลการศึกษาศมการการลงทุนนั้นจะพบว่าสินเชื่อในแต่ละภาคเศรษฐกิจจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจและมีค่านัยสำคัญทุกภาคเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นว่า การให้สินเชื่อเพิ่มสูงขึ้นจะเป็นปัจจัยเงินทุนที่จะสนับสนุนให้เกิดการลงทุนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตที่สูงทำให้เป็นสิ่งจูงใจให้มีการกู้ยืมจากต่างประเทศมาปล่อยเป็นเงินกู้แก่ภาคอุตสาหกรรมมาก เมื่อมีปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศมากก็จะมีผลให้มีการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้น ส่วนผลิตภัณฑ์ประชาชาติเป็นตัวกำหนดที่มีนัยสำคัญสูงสุดต่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม รองลงมาคือปริมาณสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรม ที่ธนาคารพาณิชย์สนใจที่จะปล่อยสินเชื่อในภาคนี้

ขณะเดียวกันการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม (INVMS) เพิ่มขึ้นนี้จะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคอุตสาหกรรม (YM) เพิ่มขึ้น แล้วทำให้ปริมาณสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรม (CRDM) เพิ่มขึ้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อตัวแปรภายในทั้ง 3 ตัวแปรคือ การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคอุตสาหกรรม, ปริมาณสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรม ขยายตัวขึ้นไปในทิศทางเดียวกันก็ยิ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการกำหนดการขยายตัวของสินเชื่อคือปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ ดังนั้นถ้ามีการเพิ่มปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศจะส่งผลให้ทั้งปริมาณสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรม การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าเงินทุนภายในประเทศมีไม่เพียงพอ จึงต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมหาศาลจากต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการลงทุน และเมื่อประเทศไทยเปิดเสรีทางการเงิน ทำให้ปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ก็จะไปมีผลให้ปริมาณสินเชื่อในภาคนี้เพิ่มสูงขึ้นด้วยหลังจากนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อการลงทุนและผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคนี้เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคอุตสาหกรรม คือ การลงทุน ปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ และปริมาณสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรมตามลำดับ ทั้งนี้การที่ธนาคารพาณิชย์จะพิจารณาปล่อยสินเชื่อในภาคอุตสาหกรรมมากน้อยแค่ไหนจะพิจารณาจากปัจจัยผลิตภัณฑ์ประชาชาติและปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศในภาคนี้เป็นสำคัญ เนื่องจากสองปัจจัยนี้มีค่านัยสำคัญสูงมากต่อการกำหนดการให้สินเชื่อในภาคอุตสาหกรรมนี้

ส่วนทางภาคเกษตรนั้น การขยายสินเชื่อของธนาคารจะมีนัยสำคัญในสมการการลงทุนในภาคเกษตร และผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคเกษตร แต่เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว สินเชื่อที่ให้แก่ภาคเกษตรจะเป็นสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เกษตร (รทส.) ในขณะที่

ธนาคารพาณิชย์จะไม่ค่อยสนใจปล่อยสินเชื่อในภาคนี้ ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดนโยบายการปล่อยสินเชื่อของชนใหม่ในปี พ.ศ. 2532 โดยใช้ชื่อว่านโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ซึ่งให้รวมสินเชื่อที่ให้แก่กิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมในภูมิภาคที่มีวงเงินคงค้างรายละไม่เกิน 3 ล้านบาท เป็นสินเชื่อภาคบังคับด้วย และเพิ่มสัดส่วนสินเชื่อภาคบังคับจากร้อยละ 13 เป็นร้อยละ 20 ของยอดเงินฝาก โดยในจำนวนนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 ของยอดเงินฝากจะต้องเป็นสินเชื่อที่ให้แก่เกษตรกรโดยตรง และอุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนภูมิภาค ส่วนที่เหลืออีกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 กำหนดให้เป็นสินเชื่อเพื่อธุรกิจการเกษตร ซึ่งบางครั้งธนาคารพาณิชย์เองไม่ได้ปล่อยสินเชื่อเอง ก็จะนำสินเชื่อส่วนนี้ไปปล่อยให้ ธกส. เข้ามาดูแลและนำไปปล่อยแทน แสดงให้เห็นว่าการลงทุนทางภาคเกษตรยังต้องพึ่งพาปัจจัยสินเชื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญมากเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นๆ โดยปัจจัยอื่นๆที่เป็นตัวกำหนดการลงทุนในภาคเกษตรคือ ผลผลิตภัณฑืประชาชาติในภาคเกษตร(YA) และปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศในภาคเกษตรในทิศทางบวก ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และปริมาณสต็อกของทุนในอดีตจะเป็นตัวกำหนดการลงทุนในภาคเกษตรในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนปัจจัยที่มีนัยสำคัญสูงสุดต่อผลผลิตภัณฑืประชาชาติในภาคนี้คือ การลงทุนในภาคเกษตร รองลงมาคือปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศ และปริมาณสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ตามลำดับ

ทางภาคการค้า ในภาคนี้ก็เช่นกันปัจจัยสินเชื่อเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการลงทุนและผลผลิตภัณฑืประชาชาติในภาคนี้ค่อนข้างมีนัยสำคัญ เพราะสินเชื่อจะทำให้มีสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้กิจกรรมทางภาคนี้ดำเนินต่อไปได้ไม่หยุดชะงัก และโดยเฉพาะปัจจัยปริมาณเงินกู้จากต่างประเทศในภาคการค้า(BORRT) มีความสำคัญมากต่อภาคนี้ทำให้การลงทุนในภาคการค้า, ผลผลิตภัณฑืในภาคการค้า, ปริมาณสินเชื่อในภาคการค้าเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้(LR) และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก(RT) ไม่ค่อยมีอิทธิพลมากนักในภาคนี้ ซึ่งก็อาจเป็นไปได้ว่า อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

ส่วนในภาคอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาคที่รวมส่วนที่เหลือจากภาคที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นในภาคนี้จะมีมูลค่ามากที่สุดโดยเฉพาะพวกสาธารณูปโภคทั้งหลาย เช่น ไฟฟ้า การขนส่ง การประปา และอื่น ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องใช้เงินทุนที่สูงในการลงทุน และการลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นของภาครัฐบาล ดังนั้นจึงต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ(BORRO) จึงมีความสำคัญมากต่อภาคนี้ ทำให้การลงทุน และผลผลิตภัณฑืประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทุกตัว ขณะเดียวกันเราก็พบว่าปริมาณสินเชื่อในภาคอื่นๆ

(CRDO) ที่เพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้ทั้งการลงทุนในภาคอื่นๆ และผลิตภัณฑ์ประชาชาติในภาคอื่นๆ เพิ่มสูงขึ้น

ท้ายที่สุดเมื่อปัจจัยปริมาณสินเชื่อและปริมาณผลิตภัณฑ์ประชาชาติในทุกๆภาคเพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณการออมรวมเพิ่มสูงขึ้น โดยทั้งสองปัจจัยนี้มีค่านัยสำคัญสูงต่อปริมาณการออมรวม จึงเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการออมรวม เพราะฉะนั้นถ้าภาวะกระตุ้นให้การออมรวมในประเทศสูงขึ้นควรส่งเสริมให้มีการขยายสินเชื่อในประเทศเพิ่มขึ้น และถ้าเป็นช่วงที่เศรษฐกิจมีการเติบโตที่สูง หรือกล่าวได้ว่าเมื่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติมีปริมาณมากจะทำให้คนมีรายได้สูงขึ้น จึงมีผลให้การออมรวมสูงขึ้น ในขณะที่ปัจจัยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากก็มีนัยสำคัญต่อระดับการออมรวมในประเทศ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพิ่มสูงขึ้นจะแสดงถึงผลตอบแทนจากเงินออมที่สูงขึ้นซึ่งจะจูงใจให้มีการออมเพิ่มสูงขึ้น

ดังนั้นถ้าระดับการออมรวมภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้ปัญหาการขาดแคลนเงินออมลดน้อยลงมีผลให้ในประเทศมีเงินทุนเพียงพอต่อความต้องการลงทุน ซึ่งก็จะไปมีผลให้ระดับเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องเข้ามาเป็นสื่อกลางทางการเงินของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นองค์กรสำคัญในการจัดหาเงินทุนหรือระดมเงินออมภายในประเทศ อันก่อให้เกิดการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่ประเทศ ถ้ามองโดยส่วนรวมของประเทศ การไม่มีสินเชื่อให้แก่หน่วยลงทุนหรือหน่วยผลิตก็จะทำให้การลงทุนอยู่ในระดับต่ำ และไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจตามมา ถ้าจะกล่าวได้ว่า ปัญหาช่องว่างการออมหรือปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เกิดจากระดับเงินออมภายในประเทศไม่สอดคล้องกับระดับการลงทุนภายในประเทศนั้นก็เป็นที่ถูกต้อง นโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งของประเทศจึงควรเน้นที่จะลดช่องว่างการออมนี้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งควรเน้นในเรื่องของการบริหารเงินออมของประเทศ เพื่อก่อให้เกิดการลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยสามารถกระทำผ่านกลไกตลาดการเงินที่สำคัญได้แก่ ระบบสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

จากผลการศึกษาจึงสามารถสรุปได้ว่า ปริมาณสินเชื่อในแต่ละภาคเศรษฐกิจสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ในลักษณะที่เป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งของปริมาณการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ และมีผลต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจในทิศทาง

เดียวกัน ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจก็เป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งที่สำคัญต่อปริมาณการให้สินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น การลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจ และปริมาณสินเชื่อที่ให้แก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ จึงมีผลกระทบซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้น ผลสรุปที่ได้คือ ปริมาณสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ที่ให้แก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ สามารถใช้เป็นตัวแปรอธิบายในการกำหนดปริมาณการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ และผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นทุกสมการทั้งหมดสามารถอธิบายได้อย่างเหมาะสม จากการศึกษาที่มีการประยุกต์ใช้ปริมาณสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์มาเป็นตัวแทนของการสะสมทุนที่เกิดขึ้นในประเทศ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงินของประเทศ โดยการระดมเงินออมแล้วนำไปปล่อยกู้เพื่อการลงทุน และอาจกล่าวได้ว่า ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีการพัฒนาทางด้านระบบการเงิน ถ้าไม่มีระบบธนาคารพาณิชย์ก็จะไม่กระตุ้นการสะสมทุน เนื่องจากคนส่วนใหญ่ที่ไม่มีศักยภาพในการลงทุนเองจะไม่มีผลตอบแทนในการที่จะถือเงินออมไว้ ขณะที่คนที่มีความสามารถในการลงทุนไม่มีเงินทุนที่จะนำไปใช้ในการลงทุน ธนาคารพาณิชย์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางระหว่างคนที่ไม่มีศักยภาพลงทุนแต่มีเงินออม กับคนที่มีความสามารถลงทุนแต่ไม่มีเงินออม โดยทำให้บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายมีผลตอบแทนเกิดขึ้น คือ ฝ่ายที่ลงทุนซึ่งได้รับเงินทุนจากสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ก็จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน และฝ่ายที่มีเงินออมก็จะได้รับผลตอบแทนจากการฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์ จะเห็นว่า หากไม่มีสินเชื่อจากระบบธนาคารพาณิชย์ การสะสมทุนหรือการลงทุนก็จะเกิดขึ้นได้น้อยหรือเกิดขึ้นอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. รัฐบาลควรวางนโยบายในเรื่องของการควบคุมการปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในอนาคต เช่นพยายามดูแลผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากไม่ให้แคบเกินไปซึ่งจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่อยากปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น ดังนั้นถ้าธนาคารพิจารณาปล่อยสินเชื่อมากขึ้น จะมีผลให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ รัฐบาลจึงควรขึ้นนโยบายด้านอัตราดอกเบี้ยเข้ามามีส่วนในการกำหนดระดับการพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

2. การสนองนโยบายสินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจสำคัญ และการกระจายสินเชื่อสู่ชนบทบาง ครั้งอาจไม่สามารถกระทำได้ดีเต็มที่และทันทีตามความต้องการ เพราะขึ้นอยู่กับสภาพและแนวโน้ม ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังนั้นทางการจึงควรให้ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามนโยบาย และ ควรจะทบทวนศักยภาพในการอำนวยสินเชื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องที่

3. การบริหารสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อาจผิดพลาดได้เช่นการกู้เงินระยะสั้นจากต่างประเทศแต่นำมาปล่อยสินเชื่อประเภทระยะยาวในประเทศและมักปล่อยสินเชื่อที่มีความเสี่ยงสูง ไม่มีความถูกต้องตามเกณฑ์ที่ควรปล่อยสินเชื่อ ถ้าประเทศต้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอาจ ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีปัญหานี้สูงจำนวนมากเนื่องจากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ซึ่งทำ ให้ระบบธนาคารพาณิชย์ไม่มั่นคง

4. จากการให้สินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์นั้น พบว่าสัดส่วนของ การให้สินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจมหภาคต่อการให้สินเชื่อรวมมีสัดส่วนค่อนข้างต่ำและคงที่ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมเนื่องจากธนาคารพาณิชย์มักไม่สนใจที่จะปล่อยสินเชื่อในภาคเกษตร เพราะเป็นภาคที่มีมูลค่าต่ำและผลตอบแทนที่ต่ำเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์จะทำ หน้าที่เพียงปล่อยสินเชื่อทางอ้อมให้แก่ภาคเกษตร ซึ่งส่วนมากจะปล่อยสินเชื่อผ่านทางธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.) ซึ่ง ธกส. จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นหน้าที่หลักในการ ปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคเกษตร ดังนั้นรัฐบาลควรเข้ามาสนับสนุน ธกส. ในการปล่อยสินเชื่อในภาค เกษตร

5. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทต่อปริมาณการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจมาก ที่สุด คือ ปริมาณผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจ รองลงมาคือปริมาณสินเชื่อในแต่ละ ภาคเศรษฐกิจ และทำนองเดียวกัน ปัจจัยที่มีบทบาทต่อปริมาณผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละ ภาคเศรษฐกิจมากที่สุดคือ ปริมาณการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจ รองลงมาคือปริมาณสินเชื่อในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปริมาณสินเชื่อเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ ถ้าระบบเศรษฐกิจขาดสินเชื่อ หรือปริมาณสินเชื่อไม่เหมาะสมต่อความต้องการใน ระบบเศรษฐกิจแล้วจะทำให้การลงทุนน้อยหรือเป็นการจัดสรรสินเชื่อไม่มีประสิทธิภาพ และจะทำให้ทิศทางการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่เหมาะสม เช่น บางภาคเติบโตเร็ว บางภาคเติบโตช้าเกินไป

6.3 ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้แสดงความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อกับการลงทุนและผลิตภัณฑ์ประชาชาติในแต่ละภาคเศรษฐกิจของระบบธนาคารพาณิชย์ จำกัดเฉพาะกรณีของธนาคารพาณิชย์ไทย ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าในการศึกษาต่อไป ควรจะศึกษาการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินอื่นที่มีใช้ธนาคารพาณิชย์ไทย เช่น บริษัทเงินทุน ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสถาบันการเงินอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งนับได้ว่าเป็นสถาบันการเงินเหล่านี้มีความสำคัญรองๆ ลงมาจากธนาคารพาณิชย์

2. การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2539 ซึ่งเป็นช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจากอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ตามตรรกะค่าเงินไปเป็นอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว หลังจากประเทศไทยเข้าโครงการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพราะฉะนั้น ในการศึกษากครั้งต่อไปควรจะศึกษานผลกระทบจากการทำตามเงื่อนไขข้อบังคับของ IMF ว่ามีผลกระทบต่อการลงทุน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการให้สินเชื่อของระบบเศรษฐกิจจะเป็นอย่างไรบ้าง

3. การศึกษาในครั้งนี้นักวิชาการศึกษาในบางตัวแปรที่จำเป็น เช่น ในสมการการลงทุนในแต่ละภาคเศรษฐกิจซึ่งควรมีปัจจัยการออมในแต่ละภาคเศรษฐกิจด้วย เพราะการออมคือการสะสมทุนอย่างหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ แต่เนื่องจากในประเทศไทยนั้นการเก็บข้อมูลการออมในแต่ละภาคเศรษฐกิจไม่ได้มีการเก็บไว้ จึงอาจขาดความสมบูรณ์ในการศึกษาได้ และเป็นเพราะปัญหาจากการเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ คือตัวแปรบางตัวไม่สามารถวัดได้ถูกต้องแน่นอน จำเป็นต้องมีการใช้ตัวแปรอื่น ที่คาดว่ามีความหมายใกล้เคียงและสามารถใช้อธิบายแทนได้ ตัวอย่างเช่น อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ในการศึกษากครั้งนี้ใช้ค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ ที่ถูกกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริงไม่สามารถวัดได้แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับความต้องการกู้เงินและปริมาณเงินให้กู้ในขณะใดขณะหนึ่ง

ในอนาคตถ้าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบที่ชัดเจน มีความสอดคล้องและต่อเนื่องกันรวมทั้งมีการเผยแพร่ให้ทราบอย่างทั่วถึง เชื่อว่าจะสามารถช่วยให้มีการคาดคะเนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรได้อย่างถูกต้อง และแน่นอนมากขึ้น ซึ่งจะมีประโยชน์มากในการคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะส่ง

ผลให้ประเทศไทย ปรารถนา ให้ประเทศไทยเป็น ด.ญ. ให้ไว้แก่ครูพี่สาวคน ใจดีคนหนึ่งของเร

ผลให้การตัดสินใจวางแผนในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ไม่ว่าจะในภาครัฐบาลหรือภาคเอกชนได้ถูกต้องและแน่นอนมากขึ้น